

Sum, for hvilken Fæsteren kan erholde Stedet til Ejendom.“ Det vil altsaa sige, man kapitaliserer ganske simpelt de Afgifter; Fæsteren er pligtig at yde, og saa siger man: naar han udreder det, saa er han fri Ejer af sin Fæstegaard. Det bestemmes endvidere i denne Lovs § 5, at for Købesummen kan Fæsteren udstede en Obligation, og saa hedder det yderligere i § 6: „For saa vidt den skete Ansættelse af Købesummen vil medføre, at en Fæster eller Lejer faar, som Ejer, et større Beløb at udrede i Rente af Købesummen, end de ham som Fæster eller Lejer paahvilende Ydelser have udgjort, skal bemeldte Rente, saa længe han eller Enke forbliver i Besiddelse af Stedet, nedsættes saa meget, som Forskellen beløber sig til, og det fornødne herom bemærkes i hans Forskrivning.“ Det vil altsaa sige, at Ejendommen skulde overgaa til Fæsteren og hans Enke som fri Ejendom, saaledes at han under ingen Omstændighed kom til at svare mere i aarlig Rente, end han tidligere havde svaret i Jordebogsafgift.

Dette er jo et aldeles tydeligt Udtryk for den Lovgiveropfattelse, at det i Virkeligheden er Fæstebønderne, der eje Fæstegodset; men det har jo des værre de private Jordegodsejere gennem deres stærke Organisation i Slutningen af 1850erne faaet Magt nok til at forfuske, saaledes at da vi fik Loven om Forbedring af Fæsterens Vilkaar af 19. Februar 1861, kom vi ind i en Tilstand, som det lykkedes Godsejerne at udvikle saaledes, at nu staa de for den almindelige Opfattelse, skønt det er ganske urigtigt, som Ejere af Fæstejorden.

Jeg vil derfor tillade mig at spørge den højtærede Landbrugsminister, om han ikke er betænkt paa at gøre noget for at klare dette Forhold. Der er jo endnu et meget stort Antal Fæstebønder her i Landet, og der vil være særlig Grund til at faa det klaret nu, da det almindeligt hævdes — jeg mener nu, at det er fuldstændig urigtigt, men f. Eks. hævdede det ærede Medlem for Ribe (Busk) det en Dag her i Tinget —, at nu er det Bønderne, der regere her i Landet. Det er fuldkommen urigtigt, det er i Virkeligheden nogle faa Mænd, der regere her i Landet, og nogle Bønder, der følge dem, men det er ikke saaledes, at det er Bondestanden, der har den sande Magt i Landet, og Bondestandens Interesser, der komme i Hævd og Ære. Hvis det var det, vilde man sørge for at faa klaret saadanne Spørgsmaal som hele det store Fæstespørgsmaal, at faa opgjort, hvor meget af Fæstegodset der

tilhører de private Godsejere, og hvor meget af det der tilhører Fæstebønderne, saaledes at disse kunde faa deres Gaarde til fri Ejendom mod at svare Godsejerne en Erstatning for de Rettigheder, som Godsejerne ganske vist have over Fæstestederne, men som dog ikke paa nogen Maade kunne siges at udgøre en Ejendomsret. Det fremgaar jo ogsaa allerede deraf, at hvis Godsejerne havde fri Ejendomsret over Fæstegaardene, maatte de være berettigede til at bruge dem selv, men det vide de Herrer meget godt, at Godsejerne have ikke Ret til selv at bruge Fæstegaardene eller til at sætte en Forvalter til at bestyre dem. Desuden er det jo dog endnu opretholdt, at Bondejorden skal tjene til Bondestandens Underhold, og det er en Pligt for Godsejerne at sørge for, at Fæstegaardene blive opretholdte, og at der kan leve en Fæsterfamilie paa hver Gaard. Endnu er det jo ogsaa fastholdt i dansk Landbolovgivning, at Fæstegaardene skulle gives Fæstebønderne i varigt Brug. Det er derfor efter den bestaaende Lovgivning klart nok, at Godsejerne ikke eje Fæstebondejorden.

Jeg tillader mig at spørge den højtærede Landbrugsminister, om han ikke er betænkt paa at gøre noget for, at Forholdet mellem de private Godsejere og Fæstebønderne kunde blive udredet, saaledes at man saa, hvad hver især af dem ejer af fast Gods.

Birck: Det ærede Medlem for Ringsted (Zahle) udtalte meget rigtigt, at det ikke er Bønderne, som regere, men nogle faa Mænd, som lede Bønderne. Det ærede Medlem skulde have givet sit Ord en videre Adresse. Det vil altid være saaledes med Parlamentarismen, at de, der regere, ikke ere Befolkningen, men nogle faa Mænd, der lede eller vildede den.

Formanden: Disse rent politiske Bemærkninger høre ikke hjemme under denne Behandling.

Folketingsmanden for Sorø Amts 1ste Valgkreds har Ordet for en kort Bemærkning.

Zahle: Jeg opfatter Formandens Bemærkning saaledes, at jeg ikke maa svare paa den rent politiske Bemærkning, som det ærede Medlem for Københavns 4de Valgkreds (Birck) rettede til mig.

Formanden: Det er rigtigt opfattet.

Zahle: Saa frafalder jeg Ordet.